

IX Rajd Wiosenny – Grab Gielniowski

Tegoroczna edycja rajdu wiosennego Akademickiego Klubu Turystyki Kwalifikowanej PTTK Politechniki Świętokrzyskiej odbyła się 23 marca 2013 r. w typowo zimowych warunkach. Pomimo mrozu (-14°C) i śniegu na poszukiwanie oznak wiosny w północnej części Wyżyny Kieleckiej, na krańcach woj. świętokrzyskiego, wybrało się aż 16 osób. Promienie słoneczne napawały dobrym nastrojem, ujemna temperatura pozwoliła pokonać podmokłe tereny suchą stopą.

Rajd rozpoczął się przed godz. 9-tą na rynku w Odrowążu, położonym przy drodze krajowej 42 między Końskimi a Skarżyskiem Kamienną. Osadę tę założono prawdopodobnie już w X w. jako małopolską siedzibę rodu Odrowążów. Stąd pochodził Iwo Odrowąż (1160-1229) - biskup krakowski. W swojej długiej historii Odrowąż przechodził różne koleje losu, a w latach 1399-1869 był miastem. W tej okolicy w wieku XVI i XVII wydobywano i przetwarzano rudę żelaza, a w XIX w. pozyskiwano glinę ogniotrwałą.

Kościół św. Jacka i św. Katarzyny w Odrowążu

Najpiękniejszym zabytkiem Odrowąża jest kościół świętych Jacka i Katarzyny, położony na południowym skraju miejscowego wzgórza. Pierwotna, drewniana świątynia wniesiona została prawdopodobnie w I poł. XIII w., zaś w 1511 r. kościół był już murowany. Jego rozbudowy prowadzono w l. 1660-1682 oraz 1896-1897. Od XVI w. kościół jest szczególnym miejscem kultu św. Jacka Odrowąża – znanego polskiego dominikanina. Czekać na kolejnego busa, przy drodze do Nieklania, widzieliśmy drewnianą kaplicę św. Rozalii, wzniesioną na nowo w 1906 r. w miejscu poprzedniej ufundowanej po ustąpieniu zarazy w I poł. XVII w.

Do Nieklania Wielkiego, oddalonego o ok. 5 km na północ od Odrowąża, dostaliśmy się o godz. 9:30. Miejscowość ta jest malowniczo położona w górnym biegu Czarnego Koneckiego. W początkowym okresie, podobnie jak znaczna część obecnej Ziemi Koneckiej, wieś należała do możnego rodu Odrowążów. Pierwsza wzmianka o Nieklaniu pochodzi z 1369 r. Początki tutejszego górnictwa rud żelaza też sięgają odległych czasów, jednak stopniowo Nieklań, podobnie jak i Odrowąż, traciły swój przemysłowy charakter na rzecz Stąporkowa. Już w 1873 r. powstała tu jednoklasowa szkoła powszechna. Okolice Nieklania były również areną walk narodowo-wyzwoleńczych. Na miejscowym cmentarzu spoczywa bohater walk z 1863 r. kpt. Stanisław Dobrogojski, a już w październiku 1939 r. powstała tutaj placówka AK "Niemen", której jednym z dowódców był ppor. Karol Niedzielski ps. "Dobosz" - rozstrzelany przez Gestapo. Poległych mieszkańców Ziemi Nieklańskiej upamiętnia pomnik u podnóża kościelnego wzgórza.

Kościół św. Wawrzyńca w Nieklaniu Wielkim

Najokazalszym zabytkiem Nieklania jest kościół św. Wawrzyńca. Świątynia została wzniesiona przez Onufrego Małachowskiego w 1835 r. z inicjatywy poprzedniej dziedziczki Katarzyny Małachowskiej. W 1881 r. Ludwik Plater dobudował dwie boczne kaplice, a całość utrzymano w stylu neogotyckim. Po zwiedzeniu kościoła udaliśmy się asfaltową drogą obok starego młyna w kierunku Szydłowca, a dalej lasem niebieskim szlakiem turystycznym (Kuźniaki - Skarżysko Kamienna), by dotrzeć do położonego w lesie rezerwatu „Skalki Piekło pod Nieklaniem” (4,5 km). Rezerwat został utworzony w 1959 r. w celu zachowania osobliwych form piaszczowców dolnojurajskich, powstałych w wyniku erozji wietrznej oraz żyjącej w szczelinach skalnych paproci zanokcicy północnej. Na pow. 6,3 ha terenu rezerwatu występują skałki o bardzo różnorodnych i oryginalnych kształtach, np. kazalnica, kominów, okapów i grzybów. W okolicy znajduje się wywierzyisko o nazwie Biały Stok będące początkiem rzeki Kamienniej. Okoliczne lasy dawały schronienie powstańcom styczniowym Dionizemu Czachowskiemu, a w 1944 r. było miejsce koncentracji oddziałów Armii Krajowej w ramach akcji "Burza".

Rezerwat „Skalki Piekło pod Nieklaniem”

Dalej, po ok. 4 km marszu lasem, pojawiły się otulone śniegiem zabudowania wsi Borki, która położona jest w woj. mazowieckim. Stąd kolejne 1,5 km pokonaliśmy asfaltową drogą, by znów powrócić na teren woj. świętokrzyskiego we wsi Rędocin. Miejscowość ta posiada długoletnie tradycje gamcarskie.

Po następnych 4 km trudnej wędrówki leśnymi ostępami ujrzeliśmy duże okazy modrzewia polskiego w rezerwacie przyrody „Ciechostowice”, zlokalizowanego przy drodze leśnej z Mroczkowa do Ciechostowic, którego początki sięgają czasów

zaborów. Rosjanie wycieli jodłę wąskimi pasami, które naturalnie porosły modrzewiem polskim.

Typowy pień modrzewia polskiego – Rez. Ciechostowice

Znanym badaczem tych drzew był prof. Marian Raciborski, który jako pierwszy wyróżnił ten podgatunek pod koniec XIX w. Jednak dopiero z inicjatywy prof. Władysława Szafera w 1928 r. zagajniki z modrzewiami wyłączono z użytkowania gospodarczego, a w 1953 r. utworzono rezerwat o pow. 7,5 ha. Rezerwat opuściliśmy tuż po godz. 14-tej i dalej powędrowaliśmy szlakiem czarnym wiodącym z Sołtykowa do Bliżyna przez wieś Ubyszów (18 km), na terenie której w 1954 r. znaleziono neolityczną krzemienną siekierę.

Kaplica św. Zofii w Bliżynie

Po ponad 20 km całodiennej wędrowki dotarliśmy do Bliżyna. Nazwa tej miejscowości (Blyzyn, Blizyn, Blizin) wywodzi się z legendy o św. Jacku Odrowążu, który ponoć podczas pielgrzymki na Św. Krzyż powiedział: „... bliżej stąd niż dalej...”. Nocował tutaj król Władysław Jagiełło w 1410 r. w drodze pod Grunwald. W XVIII w. do Bliżyna dotarła epidemia dżumy, która zdziesiątkowała mieszkańców. Również na tych terenach od dawna ludzie wydobywali rudę i w dymarkach wytapiali żelazo. Jednak gospodarczy rozkwit Bliżyna rozpoczyna się w XIX w. kiedy działały tu zakłady górnicze i odlewnia hrabiego Platera. Kolejną szansę rozwoju przynosi budowa w 1885 r. kolei z Opoczna do Bzina (Skarżysko-Kamienna). Zwiedzanie Bliżyna rozpoczęliśmy, dzięki uprzejmości ks. proboszcza Stanisława Wlazło, od kaplicy św. Zofii, zbudowanej w 1818 r.

przez Jacka hr. Potkańskiego z inicjatywy jego matki Ludwika. Od 1888 roku pełniła ona rolę kościoła parafialnego do czasu zbudowania z ciosów piaskowca, neogotyckiego kościoła św. Ludwika (1896-1900) z inicjatywy Ludwika hr. Platera i parafian – który odwiedziliśmy w następnej kolejności.

Pałac Platerów w Bliżynie

Po południowej stronie drogi krajowej 42, na wysokiej skarpie niedaleko nowego zalewu na Kamiennej, pozostało z 1870 r. jedno skrzydło dawnego neogotyckiego pałacu rodziny Platerów. Obecnie mieści się tutaj Gminny Ośrodek Kultury.

Kościół św. Ludwika w Bliżynie

Rajd zakończono ok. godz. 17.30 na skwerku przed pomnikiem króla Jagiełły, skąd trochę zmarznięci wróciliśmy busem do Kielc. Gratuluję wytrwałości wszystkim uczestnikom, którzy z uśmiechem pokonywali trudne warunki zimowej wędrowki. Jednak oznak wiosny próżno było szukać. Galeria zdjęć jak zwykle na stronie internetowej Klubu.

Krzysztof Sabat - kierownik rajdu

